

նոց մերոց: Այսպէս հողմն հիւսիսոյ զհիւսիսական թռչունն տեղայ 'ի մեզ իբրեւ զմանանայ, և զեփիւռ քաղցրաշունչ զսոխակսն ընծայաբերէ. յորմէ կողմանէ աշխարհիս և շնչեսցեն հողմք, բարձեալ բերեն զպարգևս ինչ վերնախնամ տեսչութեան:

Առաւարտաւորքեան nձ:

Պարութեան ոճոյ մէջ տեսակ մը առատութիւն կայ, որ եթէ ըստ պատշաճին գործածուելու ըլլայ, անոր աւելի գեղեցկութիւն և ճոխութիւն մը կուտայ. և այս առատութիւնը ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ ընտիր բառից և գեղեցիկ դարձուածոց յաճախութիւն մը, մտածութեան, զգացման և երեւկայութեան այլ և այլ աստիճանները ճշդիւ բացատրելու համար:

Կայ նաև տեսակ մը սնոտի առատութեան, որով մէկը բաւերը խիտ առ խիտ բարդելով, կը ջանայ անով ծածկել իր հանձարոյն անբեղնու-

թիւնն և մտածութեանցը չբաւորութիւնը:

Ինչ որ մէկը ուզէ դիմացինը զգացընել, կամ անոր հաճոյ ըլլալ և կամ պարգապէս զինքը կրթել, ոճոյ առատութիւնը միշտ զգացմանց և մտածութեանց մէջ պէտք է բանեցընէ, ան ալ եթէ որ այնպիսի նիւթ մը ըլլայ որ զայն վերցընէ, և կարենայ ուզածին պէս ընդարձակուիլ. այն առեւն մտածութեան հետ բացատրութիւնն ալ հաւասարապէս առատաբար կը ծաւալին:

Փութ տեղը և շատ անգամ առանց վախճանին ալ հասնելու կ'աշխատի մէկը, եթէ դիմացը խեղճ կամ երկրորդական մանր նիւթ մը առած ուզենայ զայն զարդարելով ճոխացնել կամ ընդարձակել:

Եթէ, զոր ոմանք քերդողական ընտիր ճաշակի օրինակ սեպեցին, այն մարդը՝ որ բանաստեղծական գեղեցկութեան և վայելչութեան և ոչ գաղափարն անգամ ունէր, քառասուն տող կը շարէ միայն Վախէս Սորէլի գեղեցկութիւնն ու զարդարանքը նկարագրելու համար, այս ոճով:

Յերկուսին ծայրս երկուցն ամփոփ թեզանեաց
Կան հողանեալ զոյգ ձեռք երկայնք՝ ձիւնազգեսաց.
Ստուռնքն անհարթ, այլ վայելուչք բոլորչի,
Ձիգ ըստ ծրղեացն առոյգագեղք նրբենի:

Բանաստեղծութեան մէջ սիրտ շարժելու արուեստն է՝ հանձարով զուրիշը զգացընել. այն առեւն առատութիւնը այնպէս պէտք է բանեցընել որ քիչով շատ բան հասկըցուի. որ է ըսել՝ պէտք է թեթև և կտրուկ իմաստներ դնելով

դիմացինին երևակայութեանը թողուլ որ մնացածն ինքը մնալին մէջ խորհրդաժէ:

Տես թէ Բնչպէս Ս իրգիլիոս չորս տողով զՍտողիկ իբրեւ օրսորդ կը ստորագրէ:

Օր կրէր կախեալ զուսոյ աղեղն յաջողակ,
Որպէս որսորդ, թողեալ հողմոյ զհերսն արձակ.
Եւ մերկ ի ծունկրս խորշաբաղ ի հանգոյց
Րջլայն քըղանցսն հանգրիճեալ ըզգեստուց:

Բայց եթէ որ այն տեսակ քերդութիւն մը ըլլայ, որուն մէջ հարկաւ մանր մունր նկարագրութիւնք կը յաճախեն, ամէն բան կերպով մը մո-

տանց դիմացինին աչքին առջևը դնելու համար, և որուն գլխաւոր յարգը պարագայից յաճախութեանը մէջն է, ինչպէս Ս իրգիլիոս Վալսկերպուլթեանց, և

Բեգրարգայինուաքներուն մէջ կրտես-
նուի, այն ատեն ոճոյ առատութիւն պատ-
շաճ կերպով կրնայ բանեցուիլ:

Վոյնսկէս նաև կրնայ ըլլուիլ դիւցազ-
ներգութեան մէջ ալ, երբ նիւթոյն և
գլխաւոր գործողութե անպատշաճու-
թիւն չտեսնուի գէպք մը կամ իր մը ման-
րաման նկարագրելը: Ինչպէս Վրիոս-
դոյ իր քերդուածին մէջ Վիկինեայ գե-
ղոյն վրայ անանկ ստորագրութիւն մը
կ'ընէ, որ Վասսոյ և Վիրգիլիոս չեն
համարձակած, կամ թէ արժանի սե-

պած չեն իրենց Վրմիդային և Վիդէին
վրայ այն աստիճանի ճոխանալ: Եւս
յայտնի է որ այն կտորը իր տեսակին
մէջ փափուկ և գողտր նկարագրութե
պանչելի օրինակ մըն է, որ երկայնքեր
դուածի մը մէջ յարմար դրքին գալով,
իմաստից և բացատրութեանց շոյալու-
թեանը համար պախարակելի չէ:

Հայկին Երրորդ Վրուագին մէջ ալ
Հայկանուշայ քնար զարնելուն ստորա-
գրութիւնը առատութեան ոճոյ գե-
ղեցիկ օրինակ մը կրնայ սեպուիլ:

Ինդ Հայկանոյշ յետ ընթերեացն առեալ ըզքնար իւր փղոսկրեայ,
Եւ անցեալ 'ի գարեւանդ մի գալարի բըլըոյն 'ի նիստ,
Սաղաւարտ ոսկեճամուկ լուսափետուր զսամյոյ հերովք,
Սեծագեղ աչկունքն 'ի բոց ջահիցն արփիք շողողենիք,
Հեզաշարժ աղանակերպք 'ի վեր յերկինս ուղերձեալ բիւք.
Վեղապանգուր վարսից խոպոպք յերկնանքման փաղփեալ ճակատ,
Եւս յասմիկ փունջ խուռն 'ի վարդ, շըրթունք նըրբինք եւ կարմրալար,
Կաթնորակ ուն 'ի ծամից հիւսըս կուածոյ պողեալ ցըլանջս,
Բազուկք ցարմուկ և ցըրտիգս ճախարակեալ շուշանափայլք,
Սատունք գեղաշիտակք լարս 'ի քնարին ու 'ի կըտընդոց.
Չորձք անփութ պընդով ընդ մէջ 'ի թեզանիս թոյլ և արձակ՝
Իբր 'ի կէս զինուորական ձեւ մինչ 'ի ծունկս փողփողենէջ,
Հազիւ զառոյգ բոլորչի փափուկ թամբիւք ծալ ծալ 'ի հով.
Օ ձիւնաթոյր գիրգ և մանու թաթիւք ոտիցըն մոյկք կարմիր
Սկեհիւս ժապաւինեալք, որպէս յարծաթ ոսկի պաճոյճ,
Եւ գարնային դեռ աղուաբոյսք շուք լուսաներկ փըթթեալ բարձից.
Կազելի կերպարանօք զաչս հանդիսին յինքըն գըլեալ,
Եւման վարդին յետ մըրըրկի ցողատարափ ժըմտեալ զըւարճ,
Կամ նըշուլիցն արփենից կաթեալ 'ի բլուրս յետ ամպրոպաց,
Պատանի արիասիրտ 'ի գեղաւորն երեւեալ կոյս,
Պատանեակ 'ի սկայս արանց, ըսկայ 'ի պարս օրիորդաց,
Պատկեր սուրբ չընաշխարհիկ՝ զուարթնոց երկնից եկեալ 'ի սէր.
Եստ և անդ, մօտ եւ հեռի, ազատագունդն ակնարկելով,
Եւ ամբոխն յոտն 'ի մատըն յարուցեալ յակճիւս յայթիւս,
Եւս և սիրտ ամենեցուն յարի պարկեշտն ընկըղմեալ գեղ,
Ոչ ուրուք բերեալ նախանձ 'ի գեղապանձ հասակակցաց.
Հրեշտակ կոյս գեղեցկութիւն ամբիծ 'ի սուրբ սիրտ և յանձին,
Երեւեալ հայաստանեայց զըւարթ հրեշտակն երկնաճաղիկ,
'Վաստեղեայ կապոյտ խորանն աղու բըբօքն յափըշտակեալ,
Եւ մըտօքն 'ի գեղ 'ի սէր աստուածաբուն անբաւութեան —
Սանաւանդ թէ 'ի հոգւոյն նա նըկարեալ ջընջ հայելի —
Ու 'նդ վեհ հօրն ահեղ բանակ յեռանդնաշարժ 'ի հիացումն
(Երկնից ապրատամբին՝ դղէմ գողողին կաճառելոյ.
Եւսագեղ և դիւցային դուստրըն Հայոց բազմեալ այսպէս,
Եւսագէր քաղցըր ձայնիւ՝ կըտընդոյին ընդ աղբախս:

Ինչպէս կը տեսնենք, ամբողջ այս մանրամասն նկարագրութե մէջ, գրչին փափկութիւնը և ճարտարութիւնը մեծ կատարելութեան հասած է :

Բնատուութիւնը հանձարեղ կերպով կրնայ գործածուիլ ոչ միայն նկարագրական քերդուածոց մէջ, այլ նաև հոգւոյն զեղմանէն առաջ եկած զգացմանց բացատրութեանը, և իր անդորրութեանը ժամանակ ըրած խորհրդածու-

թեանցը մէջ : Եւ իր գիլիոս, և իր նախանձորդը Սասին, այս բանիս բիւր օրինակ կու տան :

Վեղեցիկ առատութիւն մըն է և այն որ իրեն դիմամարտ համառօտութեան հետ միացեալ, ամենափոքր կտորի մէջ կը պարփակէ ճոխ նկարի մը ամենայն մասունքը . ինչպէս են Որտեայ այս տողերը, զորոնք շատ դժուարին է ճշդիւ թարգմանել :

Ուր բարձրաձողկըն թեղօշ եւ ըսպիտակ կաղամախին
Օտապընջականն հովանի սիրեն ոստովք զուգախառնել :

Եւ ճրգնեալ յընթաց վըտակ խուսափուկ

Ինդ մանուածաւալ պըտոյտ դըղըչայ :

Երբ տեսակ վայելուչ և ախորժական առատութիւն մըն է և այն դիւրախաղաց և անարուեստ կերպը անոր զրչին տակ, որ ընդարձակ հանձարոյն հետ ունի նաև ոճոյ ճոխութիւն : Եւս սակաւագիւտ բարեմասնութիւն, թէ ներելի է այսպէս բացատրել, Եւ ֆոնդէնի ու Սիլիգիոսի ոճոյն մէջ աւելի կ'երևի : Բայց Եւ ֆոնդէնի առատութիւնը բնական, ինքնազարդ, անարուեստ և յարափոփոխ ճոխութիւն մըն է . և այնչափ աւելի զարմանալի է այս առատութիւնը այնպիսի նիւթերու մէջ որ կարծես թէ ցամաք բաներ են, առանց արուեստակութեան կամ բռնի իմաստներ դնել ջանալու : Իսկ Սիլիգիոսի բանեցուցած առատութիւնը՝ թէպէտ ճոխ և ինքնածին, սակայն երբեմն արուեստի և ինչուան չափազանցութեան կ'երթայ : Եւ իմաստ մը բացատրելու համար գործածած այլ և այլ դարձուածքներուն, և զգածման մը մէջ խառնած զանազան նկարագրութիւններուն բոլորն ալ ախորժելի կ'ըլլային թէ որ զատ զատ ըլլային, բայց

շատը մէկտեղ գալով ձանձրութիւն կը պատճառեն, և ճոխութեան հետ մէկտեղ ցամաքութիւն մը կ'երևցնեն :

Վերմանական բանաստեղծութիւնը բնական նկարագրութեանց մէջ մանրամասն պարագաներու կ'իջնէ . իսկ Խտալիանը, զգացման բացատրութե մէջ ճոխանալով, նոյնպէս չափազանցութեան կ'երթայ :

Եւ ճոյ առատութիւնը գլխաւորապէս կրից զգածմանքէ առաջ կուգայ, երբ հոգին հառաչանօք և հեծութեամբ կը սփոփի և մխիթարութի մը կը զգայ . և մէկը ինչուան որ ներքուստ կրած տագնապը արտաքուստ չլայտնէ խօսքով՝ չհանդարտիր :

Իսկ երբ սիրտ մը ցաւով վշտագնեալ, կամ ամբարտաւանութեամբ և կամ բարկութեամբ լեցուած է, այն ատեն իր բացատրութեանցը մէջ բնական համառօտութիւն և սաստկութիւն մը կ'երևի . բայց կ'ըլլայ նաև երբեմն որ սաստկութեան հետ առատութիւնն ալ կը միանայ . ինչպէս Վիդէի այս տողերուն մէջ .

Եւ ինձ իցիւ բացցի երկիր ի խորոց
Եւ ի ստուերաց ամենակալ հայրն ի ծոց
Տըժգոյն ի ստուերս անդ Երեբեայ արկցէ վիս
Եւ բաճարեալ յաստուածասաստ ի շանթիս,
Եւ 'ի գիշեր անկայց ի խոր գահավէժ,
Վրան թէ զըրժել քեզ սրբութիւնդ պարկէշտ,
Եւ զօրինօքդ ըստահակեալ անցանել :

Կը տեսնենք հոս կին մը որ զգալով իր տկարութիւնը, կը ջանայ նոր երգ մամբ մը ինքզինքը ամրապնդել, զոր

անդրժեղի և զարհուրելի կերպով մը կը հաստատէ. ուստի այս ոճոյ բարդութիւնը,

Տըժգոյն ի ստուերս անդ Լըբեբայ արկցէ զիս —
Լը ի գիշեր անկայց ի խոր գահավէժ,

իր երգմանէն պակսելուն վրայ ունեցած վախին ամենաբնական բացատրութիւնն է :

Երեսնայէս կը խօսի նաև երբ մէկը սաստիկ կրիւք զգածեալ կը սկսի զայն արտաքուստ արտայայտել. ինչպէս են Ղիզէի և Վամիլեայ ըրած անիծանքներն, և Իլիականի իններորդ գրքին մէջ Լաքիլէսի իր անողորմելի սրտմտութիւնը յայտնելու համար ըսած խօսքերը :

Երբ խօսողին բնաւորութիւնն է խիստ և ծանր, իր բացատրութիւններն ալ պէտք է ըլլան ճոխ, ազդու և համառօտ : Փ. Գորդէս, Սէքսիկոյէն գառնալէն ետև, Փիլիպպոս Բին պաշտօնեաներէն անարգուած, և չի կըրնալով քովը մօտենալ, անցնելու միջոց դիմացը կ'ելլէ ու կ'ըսէ. « Լամսունս է Փ. Գորդէս. քու հօրմէդ Կարողոս հինգերորդ կայսրէն ժառանգածէդ աւելի քեզի երկիր ստանալ տուի. և հիմա անօթութենէ կը մեռնիմ. . . » : Եհաւասիկ ճարտասանութիւն : Սէրվիլ, Շարդրի եպիսկոպոսը, ցորենի սաստիկ կարօտութե՞ն ժամանակ, իր թեմին աղքատներուն համար թագաւորէն դրամի գումար մը խնդրելով կ'ըսէ. « Տէր արքայ, դու առատութե՞ ապրելով չես իմանադ սովի նեղութիւնը. բայց սովէն առաջ կու գայ ժանտախտը, և ժանտախտը բոլոր աշխարհի ֆնասակար է » : Եստալ նաև ճարտասանական համառօտ խօսք մըն է :

Փարսալիա քերդուածին մէջ Վատոնի և Բրուտոսի խօսակցութիւնը խիստ գերազանց կ'ըլլար թէ որ երկայն չըլլար : Եռկանոս այդ երկասիրութիւնը դրած ժամանակ դեռ երիտասարդ էր, և երիտասարդի մը փառասիրութիւնն

է ինքն իր վրայ ճոխանալովը զուրիշը զարմացնել : Երուեստի կատարելութիւն է կենալ հոն ուր բնութիւնը կանկ կ'առնու : Երգիչիոս և Ռասին այդ չափաւորութեան օրինակ են : Եսկ հոմերոս և Գոունէյլ նոյն կատարելութիւնը չունին :

Երբ և իցէ իմաստասիրական գրուածք որուն մէջ կրնայ ճարտասանութիւն բանեցուիլ, հոն կրնայ նաև չափաւոր ոճոյ առատութիւն մտնել : Եստ ոճով Պլուտարքոս՝ աւելորդապաշտ մարդուն տաքնապն ու անձկութիւնը կը ստորագրէ. և բնական պատմութեան մատենագիրը՝ սիրամարգին գեղեցկութիւնն ու վագրին վայրագութիւնը նկարագրելու համար լեզուին բովանդակ հարստութիւնը գործածած է :

Եայց ընդհանրապէս իմաստասիրական ոճը կը պահանջէ ճոխութիւն իմաստից, յստակութիւն և համառօտութիւն : Եիզուրկոս կ'ուզէր որ տըղաք երկայն ատեն լռութիւն պահելով, կենդանի և ազդու կերպով խօսելու վարժին : Եասն զի, կ'աւելցնէ Պլուտարքոս, ինչպէս մարդիկ զեղիութեամբ անպտուղ և անարգասաւոր կ'ըլլան, ասանկ ալ լեզուի շռայլութեամբ խօսքն անզօր և անպիտան կ'ըլլայ : Եակեդեմոնացւոց ճարտասանական ձևերն էին պարզ և ծանրակշիռ խօսքեր, կծանող ազդուութիւն մը, որ նետի մը պէս թռչելով՝ դէպ ուղիղ ի նպատակն կը դիմէր :

Ետածութեանց և ոճոյ հարստութիւնը աւելի ատենաբանական մասին մէջ կրնայ առատապէս գործածուիլ : Հին ճարտասաններն կ'ուզէին որ իրենց համբակներն իսկ այս կտորիս մէջ աւելի քան զչափն ճոխանան : Եարկոս Ենտոնիոս իր Եուլպիկիոս աշակերտին հա-

մարայսպէս կ'ըսէր . « Ի ուեալ իմ զաւաթինն զատենախօսել պատանեկին 'ի դատ ուրեք դուզնաքեայ , ոչ անհաճոյ ինձ երևեցան երազաքայլ ընթացք ճաւիցն և սաստկութիւն , որ իւրումն հանճարոյ արգասիք էին , և եռանդն բառիցն և առաւելագանց ճոխութիւն , ըստ թելադրել տիոց հասակին : Վա՛ն զի կամիմանդստին 'ի պատանեկութեն առատութեան հանճարոյն երևել 'ի նմա : Օ ի որպէս յորթս այգեաց 'որ քան զչափն շուայլեալ սաղարթք դիւրագոյնս յապաւին , քան յետ եղծանելոյ արմատոյն ' նորաբողբոջ բարունակք 'ի նմա արձակիցին . սապէս կամիմ զի 'ի պատանութեանն իցեն ինչ ինչ 'ի բաց թօթափելի . որովհետեւ չէ իսկ հնար հիւթոյ գոլ տեւական յամենայնի , որ յանժամ ժամանակի երազ հասունացեալ է , : Բայց կ'ուզէր նաև որ նոյն համբակը տարադէպ առատաբանութենէ զգուշանայ և զինքն ուղղելու ջանայ , մշակին նմանելով որ դալարազգեստ ցորենը ճարակել կու տայ . « Ի տարապայման ճոխութե է ինչ շուայլութիւն ' զոր ոճով յղկելի է , » :

Եւ որ հակառակ ոճոյ թերութիւնն է ցամաքութիւն և անբեղնութիւն . զոր դիւրաւ կրնանք իմանալ , երբ մատենագիր մը այնպիսի նիւթի մը մէջ 'որուն պէտք է խորունկը մտնալ և ընդարձակել զայն , հանտալեայ պէս , եթէ կարելի է այսպէս ըսել , սրնթաց գետի մը մէջ շնչասպառ ' բացատրութեան կամ մանաւանդ իմաստին ետեւէն ինկած կ'երթայ , որ կարծես թէ այն միջոցին որ հասած կը համարի , ան աւելի կը հեռանայ :

Բայց տաղտկալի ևս թերութիւն մըն է այս դարերուս ատենաներուն մէջ սպրդած ընդունայն շատախօսութիւն , որ չմանիր ամենեւին Եւստոնիոսի իր համբալներէն պահանջած առատաբանութեանը , զոր ինքն հարստութիւն կը համարէր . այլ տեսակ մը ծայրայեղ քաւորութիւն մըն է , և սովորական դարձածքներու աւելորդ յաճախութիւն մը , որ աղքատ հանճարի նշան են

միայն : Ինչպէս կարելի է ճշմարտութիւնը ջատագովական ճառերու խառնաշփոթ անդունդի մէջ խառնել շփոթել : Եւ ատ անգամ դատաւորք փաստաբաններուն իրաւապէս կրնան զուրցել ' ինչ որ ատեն մը Իսկեղեմնացիք երկայնաբան ատենախօսի մը կ'ըսէին .

« Ետենախօսութեանդ սկիզբը մոռցանք . այն պատճառաւ մէջտեղն ալ լաւ մը չըմբռնելով , չենք կրնար մինակ վերջաբանութեդ պատասխան տալ , » :

Եւս առաւել բեմբասացութե մէջ պէտք է զգուշանալ երկայնաբան ըլլալէն , մանաւանդ պարզ և ցամաք նիւթի մը մէջ , բաժանումն բաժանմունքի վրայ աւելցնելով , յայտնի բանի վրայ երկայն բարակ շատաբանելով , որով ունկնդրաց ականջը կը յոգնի ու կը ձանձրանան :

Բայց թէ որ նիւթն ըլլայ կրօնական և բարոյական մեծամեծ ճշմարտութեանց վրայ զոր ճառախօսը բեմէն պիտի քարոզէ , կրնայ երբեմն զայն ընդարձակել , և այն ատեն պէտք է ոճոյ առատութիւն բանեցնել , բայց առանց կիրթ ախորժակի և ուղիղ դատման պահանջած չափաւորութենէն դուրս ելլելու : Հանճարոյ նշան է ' ժամանակն ու խօսքը ըստ չափուն գործածել , մանաւանդ բազմաթիւ ունկնդրաց համագումար ժողովի մը առջև :

Ստիկ ըրէ ինչպէս Սասիլեոն կրօնական ներողամտութեան վրայ կը խօսի . « Իսկեղեցին ընդդէմ հալածանաց համբերութե և եթ վարեցաւ . սուսեր նորա հաւատք միայն եղեն , որով յաղթեաց նա բռնաւորաց : Եւ յարին յապաժոյժ զաշակերտսն բազմացոյց , այլ վկայիցն և եթ արին եղև սերմն հաւատացելոց : Եւ զմին վարդապետք նորա առաքեցան ընդ տիեզերս ոչ հանգոյն առիւծուց , ածել ընդ հանուր կուտորած և սպանութիւն , այլ իբրև ըզգաւինս , մատնել զանձինս 'ի մահ . և ցուցին զառաքելութե իւրեանց զճշմարտութիւն , ոչ 'ի մարտակոխ պատերազմեալ , այլ զմահ յանձն առեալ վասն հաւատոյ , » :

Պարծեալ նորապսակ թագաւորի մը բարեգործութեան վրայ ասանկ կը քարոզէ . “ Եւ զքեզ կան համօրէն այդ սնտոի ցոյցք պերճանաց , են նոքա վասն այլոց . իսկ սէր բարեգործութեան քեզ միայնոյ է սեփական : Յայն ամենայն է ինչ դառնութիւն , որ սովաւ և եթ քաղցրանան բովանդակ : Յոյժ իմն առաւել քաղցր և գորովական է բերկրութիւն բարերարին քան զբարերարելոյն : Պարծիր անդրէն 'ի նոյն , և ևս յաւելցի քեզ ախորժն բերկրանաց . և որչափ զայնու գայցես՝ այնչափ առաւել ըղձանաս 'ի նոյն : Ինտելացեալն բարեբաստիկ կենօք՝ չզգայ զայն ամենակին . այլ որոց պատճառքն եղեն այլոց բարեբաստութեան , ուրախ է սիրտ նորա հանապազօր , ” :

Հոս , ինչպէս կը տեսնես , բոլոր խօսքերն նոյն իմաստի վրայ կը դառնան , և կարծես թէ բացատրութեանց մէջ ալ միակերպ նոյն դարձուածքն է . բայց ասանկ մը շարած է որ իւրաքանչիւրն ալ երթալով իմաստը կը սաստկացնեն և ազդու կը ձգեն , և դիմացինին սիրտը կը շարժեն , ինչպէս ջուրը կաթիլ կաթիլ ժայռին վրայ իջնելով վերջապէս կը կակղացնէ զայն :

Վիկերոնի գրոց մէջ այսպիսի առատաբանութեան բիւր օրինակներ կը գտնուին : Եւ զքեզ կը պատուիրէր գործածել զայն , ունկնդրին միտքը նոյն իմաստին վրայ երկայնատեն սեւեռեալ բռնելու համար . և այս սորուեցուցած արուեստին կատարելագոյն օրինակն ինքն է : Եւ կտոր մը հոս դնենք , Պարկելեայ համար գրած ատենաբանութեն որուն Վեսար շնորհք ըրեր էր . “ Ի ճակատս պատերազմաց , արիութիւն զօրականին , քաջադէպ յարմարութիւն վայրաց , թիկունք դաշնաւորաց , նաւաց տորմիղ և պաշար բանակին մեծապէս նպաստամատոյցք լինին . և բախտն՝ իբր ըստ արժանի իրաւանց , զմեծ մասն երկց մարտին ինքեան սեփականէ , գոգցես զբովանդակ յաջողումն արարուածոցն ինքն տարեալ : Եւ ժառանգեցելումն առ 'ի քէն փառաց՝ գթով և քաղցրու-

թեամբ , ով Վեսար , չեղև որ նպաստաւոր . քեզ վերընծայի բնաւին , որ ինչէն , զի են իսկ արդարեւ գերապանծ . և 'ի դրուատիս այդմ՝ գովեստից չունին ինչ մասն ոչ որ 'ի հարիւրապետաց և 'ի կուսակալաց , ոչ զօրաց գումարտակ և ոչ ամբօխ բազմութեան : Եւ ինքն բախտ , տնօրէնն իրաց մահկանացուաց , ոչ մտանէ 'ի հանդէս՝ փառաց պատուոյդ գով հաղորդակից , այլ ընծայէ քեզ զայն , ըստ մասին և ըստ ամենայնին քոյդ լինել խոստովանեալ , ” :

Կը շարունակուի :

Մատրիտ :

Եւրոպայի մայրաքաղաքաց մէջ ընդհանրապէս շատը հինաւուրց սկիզբ մը ունին , իսկ Սատրիտ ընդհակառակն վերջի ատեններուս հիմնարկութիւն մըն է , ու Սպանիոյ մէկալ քաղքերներէն աւելի նոր՝ թէպէտ և այսօրուան օրս անոնց մայրաքաղաքն է : Հռովմայեցւոց ժամանակ անծանօթ էր աս քաղաքս , և Սիսիգոթաց իշխանութեան տակ հազիւ թէ գձուձ գեղ մը կրնար սեպուիլ : Եւ նոր տերերուն զալէն դար մը և աւելի ևս վերջը , դեռ Սատրիտ իր աննշան պայմանէն դուրս չէր ելած , երբ Եւրաքացիք մտածեցին որ Սանսհանարէսի եզերացը վրայ եղած բլուրներուն քովը շատ աւելի յարմար էր մեծ քաղաք մը շինել , քան թէ Վասգիլիոյ ընդարձակ դաշտավայրին մէջ : Եւ Սատրիտ շատ մեծցաւ ու ամրացաւ նոյն ժամանակը , ու հոն զինուորական զօրաւոր տեղ մը համարուեցաւ : Եւ ինչ միջոցներուն երկարատեն Սիսիգոթներէ առաջ եկած քրիստոնեայք և Եւրաքացիք սաստկապէս կռուեցան իրարու հետ զանհկայ ձեռք ձգելու համար . և վերջապէս Վրիստոնեայք տիրեցին անոր ժ . դարուն մէջ . բայց աչքերնին չկտրելով որ կարենան պահել , կործանեցին քաղաքը ու ամէն բան աւերելով՝ ելան